

Πανελλήνιο Συνέδριο της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση

(2023)

13ο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση: Πρακτικά Εκτεταμένων Συνόψεων των Εργασιών

Έρευνα για τη διδασκαλία σχετικά με τα φυτά στα παιδαγωγικά τμήματα νηπιαγωγών των ελληνικών πανεπιστημίων

Μαρία Γαλάνη, Ελένη Σιόντη, Αικατερίνη Μοδρουβάνου, Αλέξανδρος Αμπράζης

doi: [10.12681/codiste.5368](https://doi.org/10.12681/codiste.5368)

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΦΥΤΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

Μαρία Γαλάνη¹, Ελένη Σιόντη², Αικατερίνη Μοδρουβάνου³, Αλέξανδρος Αμπράζης⁴

¹Φοιτήτρια Τμήματος Νηπιαγωγών ΠΔΜ, ²Φοιτήτρια Τμήματος Νηπιαγωγών ΠΔΜ, ³Φοιτήτρια Τμήματος Νηπιαγωγών ΠΔΜ, ⁴Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Τμήματος Νηπιαγωγών ΠΔΜ

Gal-maria16@outlook.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα φυτά αποτελούν βασικό πυλώνα στη λειτουργία του οικοσυστήματος, όμως οι άνθρωποι συχνά τα παραβλέπουν και τα υποτιμούν. Με βάση τις αιτίες του φαινομένου «Τυφλότητα απέναντι στα φυτά» επιχειρήθηκε μελέτη των οδηγών σπουδών όλων των Τμημάτων Νηπιαγωγών των ελληνικών πανεπιστημίων. Συγκεκριμένα, ερευνήθηκαν ποσοτικά και ποιοτικά όλα τα μαθήματα με σκοπό να προσδιοριστεί αν εντός αυτών υπάρχουν ξεκάθαρες αναφορές στα φυτά. Επίσης, αναζητήθηκαν τα μαθήματα, που θα μπορούσαν να εντάξουν στο περιεχόμενό τους, τους φυτικούς οργανισμούς. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, καταγράφεται περιορισμένο περιεχόμενο σχετικά με τα φυτά στους οδηγούς σπουδών των Τμημάτων Νηπιαγωγών της χώρας παρά την πληθώρα μαθημάτων που θα μπορούσαν να τα εντάξουν.

Λέξεις κλειδιά: Τυφλότητα απέναντι στα φυτά, βοτανικός γραμματισμός, προσχολική εκπαίδευση

RESEARCH ON TEACHING ABOUT PLANTS IN THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION DEPARTMENTS OF GREEK UNIVERSITIES

Authors: Maria Galani¹, Eleni Sionti², Aikaterini Modrouvanou³, Alexandros Amprazis⁴

Affiliations: ¹Preschool education student UOWM, ²Preschool education student UOWM, ³Preschool education student UOWM, ⁴PostDoctoral Researcher in department of Early Childhood Education UOWM

Gal-maria16@outlook.com

ABSTRACT

Plants are a key pillar in the functioning of the ecosystem, but people often overlook and underestimate them. Based on the causes of the phenomenon "Plant blindness", the curricula of all Early Childhood Education Departments of Greek universities were examined. Specifically, all courses were examined through a quantitative and a qualitative approach to clarify whether they have explicit references to plants. Additionally, the courses that could have included plant organisms in their content were spotted. According to the results, there is a limited presence of plants as a subject matter in the Greek Early Childhood Education Departments despite the abundance of courses that could include them.

Keywords: Plant Blindness, botanical literacy, preschool education

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφεται ο όρος «Plant Blindness» (απόδοση στα ελληνικά ως «Τυφλότητα Απέναντι στα Φυτά») για να περιγράψει το φαινόμενο κατά το οποίο οι άνθρωποι αγνοούν και υποτιμούν τον φυτικό κόσμο (Marcos-Walias et al., 2023). Βασικές αιτίες του φαινομένου είναι η περιορισμένη κίνηση των φυτών, η εξωτερική ομοιότητα των θηλαστικών με τους ανθρώπους και η ικανότητα αντίληψης και επεξεργασίας των ερεθισμάτων που σχετίζονται με τους φυτικούς οργανισμούς από τον ανθρώπινο εγκέφαλο. Στις αιτίες του φαινομένου συγκαταλέγονται και τα προγράμματα σπουδών που προσφέρουν περιορισμένο εύρος γνώσεων για τα φυτά και δεν περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τη σημασία τους στο οικοσύστημα και την κοινωνία (Amprazis & Papadopoulou, 2018). Το φαινόμενο «τυφλότητα απέναντι στα φυτά» φαίνεται να σχετίζεται με την περιβαλλοντική ισορροπία και την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (Amprazis & Papadopoulou, 2020 · Thomas & Ougham, 2021).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην έρευνα μελετήθηκαν τα προγράμματα και οι οδηγοί σπουδών του έτους 2022/2023 των Τμημάτων Νηπιαγωγών πανελλαδικά (Ιωάννινα, Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Φλώρινα, Βόλος, Ρόδος, Πάτρα, Αλεξανδρούπολη και Ρέθυμνο). Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μετά από ποιοτική έρευνα, εξετάζοντας αν τα μαθήματα αναφέρουν στην περιγραφή ή στους στόχους τα φυτά. Σε δεύτερη φάση διερευνήθηκαν τα ήδη υπάρχοντα μαθήματα στους οδηγούς σπουδών που θα μπορούσαν να τροποποιηθούν ώστε να ενισχυθεί η διδασκαλία των φυτών σε αυτά. Στην όλη διαδικασία υπεισέλθαν επίσης στοιχεία ποσοτικής προσέγγισης, καθώς έγινε μια προσπάθεια σύγκρισης μεταξύ των Τμημάτων Νηπιαγωγών με και χωρίς αναφορές στα φυτά στους οδηγούς σπουδών τους.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

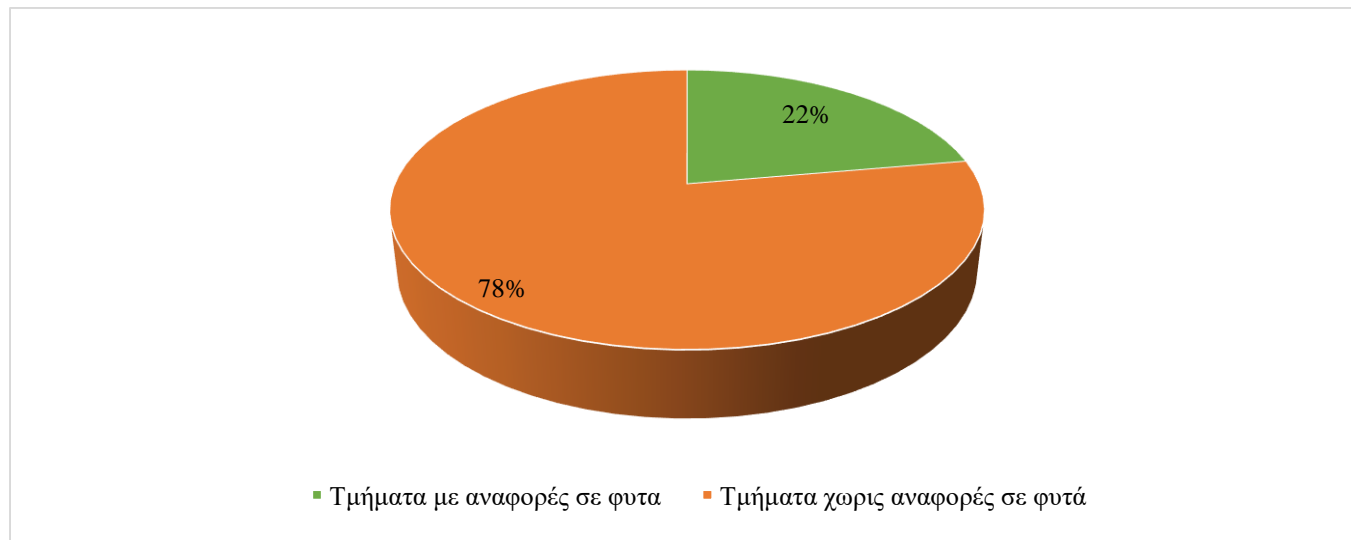
Κατά την εξέταση των οδηγών σπουδών των Τμημάτων Νηπιαγωγών όλης της χώρας καταγράφηκε ότι αναφορά στα φυτά γίνεται μόνο στα δυο από τα εννιά συνολικά τμήματα (Σχήμα 1). Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός των μαθημάτων με σχετική αναφορά ήταν συνολικά τρία και ανήκουν όλα στην κατηγορία «μαθήματα επιλογής». Στο Τμήμα της Αθήνας εμφανίζεται το ένα εξ αυτών με τίτλο «Διδασκαλία της βιολογίας: η Εξέλιξη ως ενοποιητική θεωρία». Τα άλλα δυο μαθήματα εντοπίστηκαν στο Τμήμα της Φλώρινας και πρόκειται για τα μαθήματα «Εργαστηριακές Δραστηριότητες για τη Διδασκαλία Βιολογικών Εννοιών, οι βασικές εργαστηριακές βιολογικές τεχνικές παρατήρησης II» και «Σχολικός χώρος: Η σχολική τάξη στη φύση, η φύση στο σχολείο». Στους οδηγούς σπουδών που εξετάστηκαν παρατηρήθηκε ότι όλα τα Τμήματα έχουν μαθήματα στα οποία σύμφωνα με την περιγραφή και τους στόχους τους θα μπορούσαν να ενταχθούν τα φυτά (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Τα μαθήματα που έχουν τη δυνατότητα ένταξης των φυτών στο περιεχόμενό τους.

Τμήματα Νηπιαγωγών Ελληνικών Πανεπιστημίων	Μαθήματα που θα μπορούσαν να εντάξουν τα φυτά στο περιεχόμενό τους			
Αλεξανδρούπολη	Εργαστήριο Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση	Περιβαλλοντική εκπαίδευση, αειφορία και αειφόρος ανάπτυξη	Περιβαλλοντικά θέματα και η διδασκαλία τους	
Αθήνα	Εισαγωγή στην περιβαλλοντική εκπαίδευση/εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη	Εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές στην εκπαίδευση Ζητήματα περιβάλλοντος και αειφορίας	Βιωματικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την	Το αειφόρο σχολείο

Βόλος	Περιβαλλοντική Εκπαίδευση		
Θεσσαλονίκη	Περιβαλλοντική εκπαίδευση-εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία	Περιβαλλοντικές έννοιες και ζητήματα και η διδασκαλία τους	
Ιωάννινα	Περιβαλλοντικής Αγωγής		
Κρήτη	Σεμινάριο για το Περιβάλλον και την Αειφορία στην Προσχολική Εκπαίδευση		
Πάτρα	Βασικά Θέματα Βιολογίας Ανθρώπου	Περιβαλλοντική εκπαίδευση	Βασικές Έννοιες Οικολογίας
Ρόδος	Από την περιβαλλοντική στην εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη : διαστάσεις εκπαιδευτικού σχεδιασμού	Εργαστήριο εφαρμοσμένης έρευνας για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και αγωγή	Περιβαλλοντική εκπαίδευση: μέθοδοι και εφαρμογές
Φλώρινα	Αναλυτικά προγράμματα σπουδών και αειφόρος ανάπτυξη στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Αειφόρος ανάπτυξη και ενεργός πολιτειότητα στην εκπαίδευση	Διδασκαλία Βιολογικών και Περιβαλλοντικών εννοιών

Σχήμα 1. Ελληνικά Τμήματα Νηπιαγωγών με και χωρίς αναφορές στα φυτά στους οδηγούς σπουδών τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα όσα διερευνήθηκαν παρατηρήθηκε ότι υπάρχει μια ελλιπής εκπαίδευση για τα φυτά στα Τμήματα Νηπιαγωγών των Ελληνικών Πανεπιστημίων. Τα μαθήματα που αφορούν φυτικούς οργανισμούς είναι κατεξοχήν επιλογής και δεν ανήκουν στον βασικό πυλώνα της απόκτησης του ακαδημαϊκού τίτλου. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν μαθήματα ενασχόλησης με το περιβάλλον, την οικολογία, την αειφορία ή την βιολογία, δεν φαίνεται να αναφέρουν στην περιγραφή ή στους στόχους τους τα φυτά. Το παραπάνω δε σημαίνει απαραίτητα ότι εντός αυτών των μαθημάτων δεν υπάρχει καμία αναφορά σε φυτικούς οργανισμούς. Ωστόσο, η μη παρουσία των φυτών στην περιγραφή του κάθε μαθήματος γεννά ερωτηματικά για την ποσότητα και την ευρύτητα περιεχομένου των πιθανών σχετικών παρεχόμενων γνώσεων. Οι προβληματισμοί αυτοί

ενισχύουν τους ήδη υπάρχοντες σχετικά με τη διαχείριση του φυτικού κόσμου από τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς και τη συνέχιση της ύπαρξης του φαινομένου της τυφλότητας απέναντι στα φυτά.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Amprazis, A., & Papadopoulou, P. (2018). Primary school curriculum contributing to plant blindness: Assessment through the biodiversity perspective. *Advances in Ecological and Environmental Research*, 3(11), 238-256.
- Amprazis, A., & Papadopoulou, P. (2020). Plant blindness: a faddish research interest or a substantive impediment to achieve sustainable development goals? *Environmental Education Research*, 26(8), 1065-1087.
- Marcos-Walias, J., Bobo-Pinilla, J., Iglesias, J. D., & Tapia, R. R. (2023). Plant awareness disparity among students of different educational levels in Spain. *European Journal of Science and Mathematics Education*, 11(2), 234-248.
- Thomas, H., Ougham, H., & Sanders, D. (2022). Plant blindness and sustainability. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(1), 41-57.